

DETALJI

List misije OEBS-a

Peto izdanje br. 1, April 2004.

Reforma lokalne uprave i decentralizacija

Misija OEBS na Kosovu radi na problemu decentralizacije od 2000. godine. Ona je, putem obuke preko 5000 javnih službenika, pomogla osnivanje opštinskih administracija na Kosovu. Pored toga, u bliskoj saradnji sa lokalnim i UNMIK-ovim zvaničnicima, takođe je pomogla razvoj opštinskih struktura. Nakon opštinskih izbora 2002. Misija je usmerila svoje napore na izgradnju potencijala izabranih članova Skupština Opština. Organizovano je šest različitih tipova obuke kojima je prisustvovalo ukupno 2500 učesnika. Putem ovog procesa zasnovana je efikasna saradnja sa Asocijacijom kosovskih opština.

Hartmut Purner, OEBS

Počeci

OEBS je do sada postigao veliki uspeh u pružanju podrške razvoju opštinskih politika i uveren je da Misija na Kosovu takođe može doprineti reformi lokalne samouprave.

I pored toga, odluka o tome da li bi ova Misija trebalo da se uključi u ovo pitanje nije donesena lako. Mandat OEBS-a je da pomogne izgradnju institucija i demokratije, a dobrobiti koje reforma lokalne uprave donosi ovim dvema oblastima moraju se uzeti u obzir. Imajući u vidu ove osnovne zahteve, uz iskustvo koje je OEBS do sada prikupio, OEBS je odlučio da se uključi i pomogne reformu opštinskih institucija.

U OVOM BROJU:

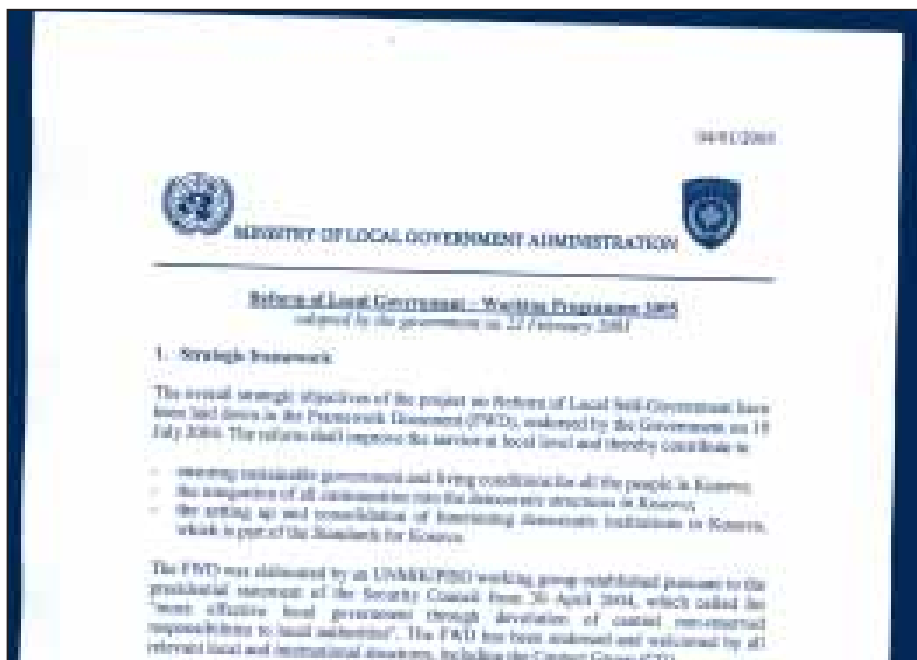
Ljudi zbunjeni decentralizacijom str. 3

Intervju sa Ljutfi Hazirijem str. 4

Seosko vjeće u Vitini str. 8

Zakonsko NE diskriminaciji str. 11

OSCE
Mission in Kosovo

22. februara 2005. Vlada kosova usvojila je Radni plan za implementaciju Okvira za reformu lokalne uprave.

Šta je posao opštinskih uprava?

Analizom sveukupne situacije, Misija je uočila nejasnoće u vezi distribucije odgovornosti između opštinskih vlasti i novosnovanih ministarstava, na primer u oblastima obrazovanje i zdravstva.

Tradicionalne suštinske nadležnosti opština – pružanje javnih usluga i regulisanje vlasništva – oduzete su iz njihovih ruku. Ovo je u velikoj meri ograničilo njihovu sposobnost da odgovore na zahteve građana.

Na drugoj strani, mnoge opštine započele su interpretaciju i sprovođenje nekih suštinskih zakona, kao što su uredbe o javnoj službi, na način koji je najviše odgovarao određenim opštinskim rukovodstvima, ali ne u skladu sa sadržajem i duhom relevantnog zakona.

Logično je da je trebala postojati jasna podela, razgraničenje i definicija odgovornosti koje pripadaju opštini i onih koji pripadaju ministarstvima. U skladu sa tim, mnoštvo nadležnosti

nastavak na str. 6

Sven Lindholm
portparol Misije OEBS na Kosovu

slučajevim naziva decentralizacijom. Ovi koncepti imaju sličnu osnovu, ali su u suštini prilično različiti. Reformom lokalne uprave zajednicama se omogućuje da na bolji način rešavaju probleme od postojećih opštinskih uprava, dok decentralizacija predstavlja prenos centralnih ovlašćenja na niži nivo uprave.

Ono što će se dogoditi na Kosovu je reforma lokalne uprave, koja će omogućiti osnivanje istinske lokalne uprave koja će brinuti o problemima koji su isključivo lokalne prirode. U Okvirnom dokumentu za reformu lokalne uprave se kaže: "Ovom reformom teži se davanju doprinosa stvaranju održive uprave i životnih uslova... ona će doneti prednosti svim zajednicama, rešiti njihove potrebe vezane za bezbednost i zaštitu, doprineti integraciji svih zajednica u demokratske strukture na Kosovu."

Ovom prilikom Detalji se neće baviti tokom reforme lokalne uprave koja će se odigrati tokom narednih godina, zbog toga što se još puno toga mora definisati. Ovo nije jednostrani akt, već kompleksan, dinamičan i dugoročni proces. On zahteva istinsku i temeljnu posvećenost vlasti i puno angažovanje odgovornih na svim nivoima.

Vlada novog premijera ima pred sobom radni dokument koji je u principu usvojen pre nekoliko nedelja, pre vanrednih političkih promena. Ministarstvo lokalne uprave

trenutno radi na formiranju radnih grupa, čiji će zadatak biti rukovođenje procesom stvaranja i razvoja pilot opština.

Jedan broj političkih snaga zatražio je debatu u Skupštini Kosova pre nego što ovaj proces krene dalje. Vlada će morati da odgovori na neka pitanja i ublaži sumnje u sveobuhvatnost i nepolitičnost izvođenja ovog procesa. Baš ove nedelje postignut je sporazum među političkim vođama o stvaranju koncenzusa o prioritetima, uključujući reformu lokalne uprave.

Ovo je samo delić javnog i političkog mišljenja koje izražava nesigurnost u vezi onog što će se dogoditi. Naravno da svi imaju pravo da znaju. Zadatak je Vlade, tačnije premijera i ministra za lokalnu upravu, da preciznije formulišu ovaj plan i da prenesu poruku da je cilj "efikasnija lokalna uprava putem prenosa centralnih odgovornosti lokalnim vlastima."

Ovo je prilika da Vlada pokaže transparentnost procesa razvoja u pilot oblastima i pokaže odgovornosti onima koji žive u tim oblastima. Reforma lokalne uprave je važan doprinos osnivanju i konsolidaciji funkcionalnih demokratskih institucija na Kosovu, što predstavlja jedan od standarda za Kosovo.

Reforma lokalne uprave. Šta je to? U ovom izdanju Detalja videćete da je opšte mišljenje o konceptu ovog procesa, koji treba da se odigra, nejasno.

Međutim, s obzirom da je Vlada tek nedavno usvojila radni plan reforme, ova činjenica ne iznenađuje. Stanovništvo je zabrinuto zbog potencijalnog uticaja na njih i njihove zajednice.

Reforma lokalne uprave se u nekim

DETAILS

Newsletter published by
the OSCE Mission in Kosovo

OSCE HQ, 38000 Prishtinë / Priština, Kosovo
Tel: +381 38 500 162, Fax: +381 38 500 188

E-mail: press.omik@osce.org
Web site: www.osce.org/kosovo

Direktor izdanja:
Sven Lindholm

Glavni urednik:
Nikola Gaon

Urednici:
Hasan Sopa, Armend Tahirsylaj (Detaje)
Slaviša Mladenović (Detalji)

Dizajn:
Shpend Kada

Saradnici:
Hartmut Purner, Zana Limani, Hasan Sopa, Rexhep
Krasniqi, Radoslaw Rzehak, Mevlude Salihu, Ardiana
Sejdiu, Vasilija Stanić

osce
Mission in Kosovo

Ograničavanje od odgovornosti:

Izraženi stavovi ili objavljen materijal ne izražavaju neophodno politiku, mišljenje ili poziciju misije OEBS na Kosovu.

Zabuna oko decentralizacije

Vlada Kosova je 22. marta usvojila plan za decentralizaciju, zasnovan na Okvirnom dokumentu o reformi lokalne samouprave, koji je usvojen u julu prošle godine.

Prema ovom planu, u okviru granica postojećih opština biće formirano pet novih pilot opštinskih jedinica i one će imati iste nadležnosti i ovlašćenja kao i postojeće opštine.

Zana Ljimani, IIRM Priština

Priština, kao najveća opština na Kosovu, biće deo ovog projekta, jer je Gračanica, nastanjena Srbima, jedna od pet pilot oblasti. Ostalih četiri su Parteš u Gnjilanu, Mamuša u Prizrenu, General Janković u Kačaniku i Junik u Dečanu.

Međutim, mnogi ljudi izgledaju nezainteresovani i neobavešteno o ovom planu i njegovim posledicama.

“Priznajem da ne razmišljam puno o decentralizaciji,” kaže Eugen Saljihu (25), student. “Znam da je u pitanju prenos nadležnosti sa centralne vlade na opštine, ali nisam siguran šta ovaj plan u suštini predstavlja.”

Saljihu nije jedini koji zna tako malo o decentralizaciji. Na pitanje šta znaju o decentralizaciji, mnogi su se samo nasmejali i udaljavali se uz reči da ne znaju ništa.

Ipak, ovaj projekat je izazvao masivnu političku debatu i postao kontroverzno pitanje. Glavna opoziciona partija je kritikovala plan kao nelegalan i zasnovan na etničkim osnovama.

Jakup Krasnići, šef parlamentarne grupe PDK i bivši ministar za javne usluge, rekao je na konferenciji za novinare da se okvirnim dokumentom krše Ustavni okvir i uredba 2000/45.

Još važnija je i činjenica da je reakcija opozicije izazvala strah javnosti da je sve isplanirano na etničkoj osnovi.

Enis Haljimi, student završne godine studija političkih nauka, rekao je da među ljudima postoji strah da takav plan može legalizovati enklave kao što je Gračanica, jedna od najvećih srpskih enklava u Prištini.

Sve u svemu, izgleda da su ljudi zbunjeni time šta je decentralizacija u stvari i u mnoštvo slučajeva o tome imaju negativno mišljenje.

Arben Ćirezi, portparol premijera, kaže da plan za decentralizaciju ni na koji način ne pomaže legalizaciju enklava, već im pomaže da se integrišu u lokalne institucije, tako što će im Vlada prići bliže. “Sada im neće trebati paralelne strukture, zato što će moći da odbiju sve usluge u Gračanici i neće morati da putuju u Prištinu.”

Ljutfi Haziri, ministar za lokalnu upravu,

Ljudi dobijaju toliko nejasnih informacija o decentralizaciji da im je teško da formulišu svoj stav o tom pitanju

rekao je da će ovaj plan biti tema javnih debata, kako bi stanovništvo moglo bolje da ga shvati.

“Najvažnije javne debate biće one koje će se odvijati u opštinama koje će biti pogođene ovim planom,” rekao je Haziri na koktelu koje njegovo ministarstvo organizovalo za novinare.

Ćirezi je takođe ukazao da postoji potreba za bolje informisanje javnosti i da Vlada priprema kampanju koja će se sastojati iz intervjua i izjava.

Međutim, uprkos ovim naporima, izgleda da neće biti lako izmeniti negativan stav ljudi.

“Ljudi su već stvorili ovaj negativan stav o decentralizaciji pa Vladi neće biti lako da to izmeni, bez obzira kako naporno radili,” kaže Haljimi. “Trebaće puno vremena i angažovanja za rešavanje ovih pitanja koja brinu ljude, kao što su nestale osobe, siromaštvo i enklave.”

Ipak, nisu svi zbunjeni i deo horskih

primedbi.

“Glasao sam na izborima i, kao što sam imao pravo da glasam i da biram ove institucije, verujem da oni čine sve kako bi rešili naše probleme, kaže Fljorin, (33). “Ako oni smatraju da je decentralizacija ono što nama treba, onda ih podržavam.”

Planira se da se debata o decentralizaciji održi u skupštini. Džavit Haljiti, poslanik PDK u Skupštini, kaže da će PDK definisati svoj stav o ovom planu nakon pažljive analize nacrtanog dokumenta koji su dobili.

Međutim, Vladu ne brine samo izazov uverenja opozicije. Kreiranje poverenja naroda u ovaj plan još jedan je od izazova sa kojim se ona suočava.

“Trebalo bi jednostavno da ostave opštine takve kakve jesu,” kaže Sulaj, potvrđujući mišljenje mnogih. “Uopšte ne vidim pozitivne pomake koji će iz ovoga proizići.”

Haziri: Moramo da prebacimo vlast na lokalni nivo ukoliko želimo da Kosovo postane deo evropskih integracija

Redžep Krasnići, OEBS

Pitanje: Šta će se desiti na Kosovu, decentralizacija ili reforma lokalne uprave?

Ministar Haziri: "Moraćemo da izvršimo restruktuisanje lokalnih organa vlasti, na osnovu Okvirnog dokumentu za reformu lokalne uprave, usvojenom jula 2004. godine. Debate koje su usredsređene na probleme lokalnih vlasti u pružanju usluga građanima koji žive u udaljenim krajevima od centra svoje opštine i imaju otežan pristup opštinskim institucijama ubrzale su usvajanje ovog dokumenta i docnije imenovanje radnih grupa koje će ga sprovesti".

Pitanje: "Kakva je razlika između reforme lokalne uprave i decentralizacije?"

Ministar Haziri: U procesu decentralizacije, uobičajeno je da centralne vlasti prebace dužnosti ili prihvate podelu vlasti na dva administrativna nivoa. Mi to na Kosovu ne radimo; podela među vladinim strukturama već postoji. Sada definišemo ulogu vlasti na lokalnom nivou i odgovornosti koje će imati. Centralne vlasti će još uvek imati glavnu ulogu ali neće imati vrhovnu tj izvršnu moć. Izvršnu moć u vezi lokalnih pitanja imaće lokalne strukture. To je velika razlika".

Pitanje: Da li se radi na zakonu o decentralizaciji i, ako se radi, kada će biti gotov?

Ministar Haziri: "Okvirni dokument i vladina odluka od juna 2004. predstavljaju legalne osnove za početak test faze reforme lokalne uprave".

Pitanje: Da li će zabrinutost građana u vezi ovog procesa, izražena u debatama, biti uzeta u obzir?

Ministar Haziri: "Ovo je samo početak. Vlada će organizovati debate u skupštini. Sve etničke grupe i političke partije zastupljene u njoj imaće priliku da daju svoje komentare. Sledeći korak biće diskusija sa ne vladinim organizacijama. Mislim da je veoma važno da se preporuke građana uzmu u obzir".

Pitanje: "Stavovi Albanaca i Srba u vezi ovog procesa se razlikuju. Oktobra 2004. Srbi nisu hteli da učestvuju na izborima ukoliko decentralizacija ne krene. Da li je to tačno?"

Ministar Haziri: "Ovaj proces je na Kosovu počeo ranije. Naravno, zahtevi etničkih

Ljutfi Haziri, ministar za lokalnu upravu

zajednica se ne mogu ignorisati, ali ni jedan drugi ponuđeni plan nije došao do našeg stola".

Pitanje: "Neki od Albanaca su prokomentarisali da će ukoliko Kosovo postane nezavisno decentralizacijom sever Kosova ostati deo Srbije. Da li će se to dogoditi?"

Ministar Haziri: "Trenutno smo u fazi testiranja ovog procesa. Granice Opština su nedodirljive i opštine sprovede vlast na svojim teritorijama. Odluku o promeni granica opština i određivanje broja opština može doneti samo Skupština Kosova. SPGS diktira time, ali Skupština je najviše telo. Za sada se bavimo pilot projektima u postojećim opštinama".

Pitanje: "Da li je okvir za reforme bio zasnovan na nekom planu već sprovedenom i nekoj drugoj zemlji?"

Ministar Haziri: "Ne. Nema plana koji se može usvojiti i zadovoljiti potrebe Kosova, zato što se broj i geografska pozicija opština razlikuju od zemlje do zemlje. U pogledu teritorije i populacije, Kosovo ima jedne od većih opština na jugoistoku Evrope. Jedini princip kojeg se držala Radna grupa za Okvirni dokument je približavanje institucija građanima – koji direktno potiče iz Evrop-

ske konvencije i lokalnoj samoupravi".

Pitanje: Kojim ste se kriterijumima vodili prilikom odabira lokacija za pilot-projekte?

Ministar Haziri: "Kriterijumi za odabir lokacije su bili nivo razvoja, etnička struktura, geografski položaj, i rezultate očekujemo na opštinskom nivou. Uzmimo Prištinu na primer. Glavni grad Kosova ima isti administrativni status kao i opština Novo Brdo. Priština će imati specijalni status i organizaciju usluga a samim time i uloga lidera će biti bolja. Sa druge strane, jedinica Gračanica će imati regulativnu i izvršnu vlast i obezbeđivaće usluge svojim stanovnicima, u skladu sa opštinskim regulativama".

Pitanje: Ko će pokriti troškove procesa?

Ministar Haziri: "Vlada Kosova iz svog budžeta. Reforma je na nama. Donatori koji trenutno rade na Kosovu i koji podržavaju Vladu Kosova takođe su obećali pomoć".

Pitanje: DPK, najveća opoziciona partija na Kosovu je protiv ovog procesa. Da li je ona učestvovala u donošenju idejnog plana za decentralizaciju tokom prethodnog mandata Vlade?

Ministar Haziri: "Ona je vodila taj proces. Jakup Krasnići, bivši ministar javnih usluga, bio je jedan od onih koji su vodili radnu grupu. Odnosi su se sada promenili i DPK opovrgava dokument. Motivi su uglavnom političke prirode".

Pitanje: Nakon sastanka "Kontakt Plus Grupe", Oliver Ivanović je izašao sa novim pogledom na proces. Da li će reforma lokalnih vlada motivisati kosovske Srbe da se integrišu u kosovsko društvo?

Ministar Haziri: "To ih može ohrabriti. Stvorićemo legalnu infrastrukturu za uključivanje Srba, ali ne možemo čekati dugo. Ovaj proces se tiče svih stanovnika Kosova i svako ko želi da igra ikakvu ulogu ili želi usluge, taj će ih i dobiti; proces će ići dalje. Bilo kako, od prošle godine, srpski predstavnici su prisustvovali sastanku radne grupe samo jednom, dok su ostale etničke zajednice učestvovala redovno".

Pitanje: Da li ima prepreka koje će kočiti proces i koje su najveće prepreke za sprovođenje?

Ministar Haziri: "Prolaz kroz fazu testiranja, čini zadatak težim za opštine i opštinske jedinice. Jedna od većih prepreka koje stoje pred vladom je budžet. U zakonskom smislu, mi ćemo raditi na kreiranju legalne infrastrukture koje će osigurati normalno funkcionisanje opština i opštinskih jedinica. Njihova glavna odgovornost će biti da izvršavaju svoje dužnosti uspešno i časno. Ako ove obaveze nisu ispunjene proces će biti ugrožen. Za mene, to je jedan od većih izazova. Vlada želi da ubeleži uspešnu priču".

Pitanje: Da li ste uzeli u obzir plan Saveta Evrope za decentralizaciju?

Ministar Haziri: "Posmatrali smo ga kao dokument, mada, kao takav on je pao. Ne samo on, nego i ostali planovi. Bili smo posvećeni tome da pronađemo formu koja će zadovoljiti interese građana Kosova. Video sam da je pažnja posvećena samo Evropskoj konvenciji o lokalnoj samoupravi".

Pitanje: U kojim zemljama je u toku reforma lokalne uprave?

Ministar Haziri: "To je obaveza svih zemalja evropske zajednice. Ne može se biti deo evropskog mehanizma bez ovakvog jednog procesa, ili najmanje bez da ga niste inicirali. Postoje evropske zemlje koje su u fazi sprovođenja, kao što su Francuska i Italija. Postoje zemlje gde su lokalne vlade visoko razvijene, kao što je slučaj sa nordijskim zemljama i zapadnom Evropom. Realno gledajući, balkanske zemlje su poslednje u Evropi koje će doći do toga i ostalih integracionih procesa. Ako Kosovo želi da bude integralni deo Evrope proces reforme lokalne uprave ne može se ignorisati".

Decentralizacija: praktično ili političko pitanje?

Decentralizacija je jedna od vrućih tema o kojoj se u poslednje vreme puno raspravlja. Kao koncept, ona podrazumeva prenos nadležnosti sa centralnog na opštinski (lokalni) nivo. Uz nadležnosti dolazi i odgovornost, pa tako decentralizacija podrazumeva i prenos odgovornosti za pitanja od lokalnog značaja na lokalne institucije, to jest na predstavnike opštinske skupštine i opštinske izvršne vlasti.

Nikola Gaon, OEBS

I to nije sve. Prema konceptu, opštine će nositi i punu odgovornost za sopstveno finansiranje, uključujući i sakupljanje taksi. Deo novca prikupljenog na taj način ostaće opštini, dok deo ide za finansiranje službi kojima se upravlja na centralnom nivou kao što su policija, više obrazovanje, specijalizovane zdravstvene ustanove, ministarstva i tako dalje.

Sve se radi u skladu sa Evropskom poveljom o lokalnoj samoupravi i doprinosi evropeizaciji regiona, jer slični procesi se odvijaju u Bosni i Hercegovini, Srbiji i Crnoj Gori kao i u Bivšoj jugoslovenskoj Republici Makedoniji.

U osnovi, sama ideja sobom nosi više napretka nego što može da unazadi. Pa ipak, proces decentralizacije na Kosovu nije tako transparentan i brz kako se očekivalo da će biti. Čini se da je glavni razlog tome pitanje eventualne teritorijalne reorganizacije.

Odredbama Evropske povelje o lokalnoj samoupravi preporučuju se opštine koje su manje, ali finansijski održive. One svojim žiteljima obezbeđuju veći uticaj i u većoj meri zadovoljavaju sopstvene finansijske potrebe.

U trenutku je izgledalo da generalna rasprava ne ide u tom pravcu. Čini se kao da decentralizacija nema puno veze sa

obezbeđivanjem većeg uticaja za žitelje samih opština i sa stvaranjem opština koje su u stanju da same finansiraju sopstvene potrebe od kojih ćemo pomenuti samo neke: predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, urbanistički i ekonomski razvoj, infrastruktura, primarna zdravstvena zaštita.

Iz nekog razloga decentralizacija dobija pretekst getoizacije, umanjena uticaja lokalnog stanovništva i etničkih podela. Proces postaje žrtva interesa različitih grupa – i lokalnih Srba koji primaju subvencije iz Beograda i smatraju da nisu deo kosovskog društva, ali i kosovskih Albanaca koji žele da vlast zadrže na centralnom nivou.

Uz ove grupe koje vode svoje kampanje za odnosno protiv decentralizacije obični građani, bez obzira kojoj etničkoj zajednici pripadaju, nemaju puno izgleda da počnu da osećaju da im je omogućeno da imaju veći uticaj i da su u stanju da stvari menjaju na bolje, da rade sa lokalnim vlastima, pa čak i da budu aktivni učesnik u političkom životu i procesu donošenja odluka. Ovo iznenađuje s obzirom na činjenicu da ljudi poseduju taj kapacitet da nadgledaju: a) lokalnu vlast putem monitoringa i direktnog učešća u njenom radu; i b) centralnu vlast putem predstavnika u Skupštini Kosova. Kada bi ova snaga bila u potpunosti iskorišćena, vlada bi morala da da rezultate.

Odlaganjem procesa decentralizacije i političkog osnaživanja građana omogućava se onim političkim strukturama kojima status quo koristi da održe svoje privilegovane pozicije. Oni bi, dakle, nastavili da primaju prinadležnosti ili bi zadržali uticaj i kontrolu nad javnim fondovima. U tom smislu naslov ovog članka ne govori o političkom ili praktičnom značenju decentralizacije već o nekolicini koji zadržavaju privilegije za sebe i ne dozvoljavaju stanovništvu Kosova da, koristeći sopstvene sposobnosti, sami upravljaju stvarima koje ih se tiču.

Ovaj zaključak možda i nije tačan, ali to je nešto što kosovsko stanovništvo mora samo da uvidi posmatrajući događaje koji će se dešavati od sada pa sve do trenutka kada decentralizacija bude depolitizovana, pilot projekti započnu i građani počnu da uviđaju kakve je koristi ova reforma donela.

Nastavak sa prethodne strane

koje su prebačene na centralni nivo, moraju biti vraćene opštinama, kako bi im se pomoglo da efikasno služe stanovništvu. U isto vreme moraju postojati efikasni mehanizmi za nadgledanje kako bi opštine obavljale svoje aktivnosti u skladu sa odredbama zakona.

Ukratko, dok bi opštine trebalo da dobiju više političke autonomije, takođe bi trebalo da se integrišu u sistem monitoringa i nadgledanja koji bi osigurao njihovo poštovanje vladavine zakona.

Reforma, koja bi sve ovo omogućila, služila bi jačanju kosovskih institucija. Međutim, otvoreno je pitanje da li institucije u isto vreme postaju više demokratske?

Reforma lokalne uprave

Demokratija se zasniva na komunikaciji između ljudi koji osećaju da dele zajedničke interese i koji su okruženi duhom zajednice. Ova činjenica je veoma istinita i još više dobija na istinitosti kada je u pitanju lokalna samouprava. Lokalna samouprava je najbliža građanima i ima zadatak da reguliše svakodnevne probleme koji potiču iz samog srca lokalne zajednice i svake osobe koja živi u određenoj oblasti.

U ovom smislu, otkrivene su neuobičajenosti u sistemu kosovskih opština. Iako je postojala demokratski izabrana Skupština Opštine, stanovnici sela su pokušavali da utiču na odluke putem direktnih kanala između seoskih lidera i javnih službenika. Žalbe o zanemarivanju određenih geografskih delova opštine na račun drugih, bile su česte. Stanovnici urbanih centara prigovaraju da se njihovi interesi postavljaju iza interesa stanovnika sela. Sa druge strane, stanovnici sela smatraju da su zapostavljeni u odnosu na stanovnike grada, tvrdeći da je lokalna uprava suviše udaljena.

Sve ovo dovodi do zaključka da struktura opština, čija je populacija u proseku 80.000 stanovnika i slične geografske veličine, koje obično čine urbana središta i grupa sela, može biti suviše velika za formiranje duha zajednice, demokratsku debatu i efikasno pružanje usluga. Ovo je dovelo do jednostavnog zaključka da bi manje opštine i strukture mogle pomoći jačanje demokratije na Kosovu.

Pitanje paralelnih struktura

Dok bi ovi zaključci, u nekom drugom okruženju mogli biti dovoljni, na Kosovu se moraju uzeti u obzir osetljivi etnički odnosi i postojanje paralelnih struktura. Kada bi ova reforma mogla da poboljša etničke odnose i, u isto vreme, pomogla rasformiranje paralelnih struktura, to bi predstavljalo još veći uspeh.

Prilikom procene situacije, pitanje paralelnih struktura pokazalo je dva aspekta. Prvo, paralelne strukture služe političkim ciljevima. Drugo, paralelne strukture pružaju ključne usluge koje, kosovskim Srbima, ne pružaju postojeće Privremene institucije samouprave, što je potvrđeno u izveštajima Misije OEBS.

Kako se mora izbeći bilo kakav doprinos planovima Beograda, postoji nada da bi usluge paralelnih struktura reforma učinila izlišnim, tako što bi se Srbima i ostalim zajednicama, omogućilo da svoje probleme rešavaju u okviru reformisanog sistema lokalne samouprave. Ove reformisane strukture bile bi potpuno integrisane u PIS, a paralelne strukture bi nestale.

Mišljenja o reformi lokalne uprave i decentralizaciji

Kada je Misija odlučila da se angažuje u diskusiji o reformi lokalne samouprave, krajem 2002, došlo se do zaključka da ne postoje neophodni preduslovi za debatu o ovom pitanju.

Reakcije na svaki pomen reforme bile su krajnje emocionalne. Predstavnici kosovskih Albanaca plašili su se podele Kosova, a kosovski Srbi su tvrdili da od ovog procesa neće imati nikakve koristi. Kao rezultat toga, Misija je odlučila da pokuša da, pružanje relevantnih informacija, odvoji emocije od ovog problema.

U saradnji sa kosovskom NVO KIPRED, Misija je, krajem 2002. i početkom 2003. organizovala tri ekspertska sastanka. Eksperti za lokalnu samoupravu iz Albanije, Austrije, BJR Makedonije, Mađarske, Italije, Slovenije i Švajcarske razmenili su svoja iskustva sa javnim službenicima i političarima sa Kosova, kao i sa predstavnicima međunarodne zajednice u Prištini.

U međuvremenu, SPGS je pozvao Misiju Saveta Evrope za decentralizaciju da obezbedi preporuke za novu strukturu lokalne uprave. Svoja znanja i ekspertizu, prikupljena od 1999, OEBS je pretočio u preporuke Saveta Evrope objavljene u novembru 2003. Ova Misija je takođe pomogla prilikom distribucije ovog izveštaja i pomogla njegovo prevođenje na lokalne jezike.

Novi impuls

Reforma lokalne samouprave dobila je novi impuls u junu 2004, kada su PIS i UNMIK odlučili da ujedine svoje napore u cilju pronalazjenja najboljeg mogućeg rešenja i osnovali radnu sa zadatkom da formulisanja "Okvira za reformu lokalne samouprave". OEBS je bio član te grupe.

Usmeravajući svoje aktivnosti u skladu sa ovim dokumentom i njegovim preporukama,

u jesen 2004. Misija OEBS, Ministarstvo za javne usluge i Asocijacija kosovskih opština, počeli su sa sprovođenjem zajedničkog projekta za poboljšanje odnosa između opština i centralnih struktura PIS.

Ovog februara, proces sprovođenja Okvirnog dokumenta našao se na važnoj raskrsnici. PIS će morati da transformišu svoje planove u opipljive aktivnosti.

Okvirni dokument je predstavljao osnovu novog zakona o lokalnoj samoupravi i zakona o finansiranju opština. Ovaj dokument takođe preporučuje testiranje održivosti predložene reforme na ograničenom broju pilot opštinskih jedinica.

Misija OEBS je spremna da pruži doprinos ovom procesu. Njeni eksperti su spremni da pruže pomoć za formulisanje nacrtu ovih zakona i pružanje saveta o institucionalnoj organizaciji novog Ministarstva za administraciju lokalne uprave. Zajedno sa UNMIK-om, novo ministarstvo će predvoditi proces reformi. Pored toga, osoblje OEBS koje se nalazi na terenu spremno je da pruži obuku novoimenovanim opštinskim zvaničnicima u pilot opštinama, koje tek treba da se formiraju, i pruži podršku njihovom administrativnom osnivanju.

Reforma samouprave ili decentralizacija?

I na kraju, deo ovog procesa je razjašnjenje razlike između reforme lokalne samouprave i decentralizacije. To su dva različita procesa.

Reforma lokalne samouprave će omogućiti lokalnim (i da ponovimo, lokalnim ne znači etničkim) zajednicama da bolje rešavaju svoje svakodnevne ukorenjene probleme, kao što su: lokalna infrastruktura; lokalni ekonomski razvoj, održavanje obdaništa i školskih zgrada; odabir nastavnika; komunalne usluge; održavanje javnih prostora i imovine; i očuvanje lokalne tradicije i baštine. Ovakve prakse bi ojačale funkcionisanje kosovskih institucija i bile bi još jedan korak u procesu demokratizacije.

Termin "decentralizacija", shvaćen u kontekstu bivše Jugoslavije, predstavlja transfer centralnih zakonodavnih i izvršnih ovlašćenja na niži nivo upravljanja i njegovo osnivanje, uz mogućnost kombinacije sa stvaranjem novih teritorijalnih jedinica nalik državama, a ne osnivanje istinske uprave na lokalnom nivou, koja bi brinula o pitanjima koja se tiču samo lokalne zajednice, kao što je očuvanje kulture, lokalne infrastrukture ili komunalne usluge.

Stoga, mora se standardizovati terminologija koja je u potrebi i termin "reforma lokalne samouprave" bi trebalo da bude onaj koji se koristi. OEBS će i dalje svoju pažnju usmeravati na tu reformu.

Opštinske uprave i lokalne NVO mogu to učiniti...

Učešće građana u radu opštinskih institucija, transparentna uprava i odgovornost, ključni su elementi demokratije. Zbog toga je važno da građani koji žive u demokratiji imaju potpuni pristup informacijama i imaju mogućnost izbora.

Hasan Sopa, OEBS

Oba sektora građanskog društva, vladine institucije i NVO (ne isključujući treći sektor – komercijalni sektor), mogu učiniti puno kako bi pomogli reformu opštinske uprave, sa ciljem da bolje služi građanima i deluje u skladu sa njihovim zahtevima. Njihova saradnja je ključna za osnivanje demokratske i efikasne lokalne uprave. U tom pravcu, čine se neki pozitivni koraci u regionu Peći.

Olakšan pristup lokalnim institucijama

Opštinske uprave i NVO u Mališevu i Dečanima veoma su aktivne u pokušajima da angažuju građane da rade u svom interesu.

Vlasti u Mališevu pokrenule su projekat "Informacije građanima", sa ciljem obrazovanja građana o pravima koje imaju i načinima za saradnju sa opštinskim telima.

Ovaj projekat, pokrenut u saradnji sa OEBS-om, označava važan korak napred. Pored štampanja i distribucije materijala za javno informisanje sa informacijama o opštini, i zvaničnim načinima kojima građani mogu uticati na opštinsku politiku, Mališevo je takođe osnovalo "One Stop Shop" na samom ulazu u zgradu.

Građani su veoma zadovoljni uslugom i kvalitetom informacija koje dobijaju. Oni takođe štede puno vremena, što njihove posete opštini čini mnogo efikasnijim.

Merita Bacaljiu, opštinski službenik za informisanje, koja rukovodi "One Stop Shop"-om kaže da je njen posao da informiše građane o aktivnostima opštine i ohrabri ih da budu više uključeni u njih. "Ovde smo da bi služili građanima. To nije samo naša dužnost, to je naša obaveza takođe," kaže ona.

U odsustvu zakonskog okvira koji bi regulisao razmenu informacija između opštinskih institucija i građana, Merita je preuzela inicijativu i uz podršku OEBS-a sada predstavlja pozitivan primer.

Nadgledanje opštinskih institucija

Nevladin sektor ima ključnu ulogu u lobiranju za efikasniju opštinsku upravu. On se smatra efikasnom vezom između građana i vlade. Nevladine organizacije takođe nadgledaju ponašanje vlade i njenih službenika.

"Mi postojimo da bi služili građanima. To nije samo naša dužnost, to je naša obaveza."

Merita Bacaljiu, opštinski službenik za informisanje u Mališevu.

Još važnije oni pokušavaju da utiču na proces donošenja odluka i da sa vladom naprave partnerstvo za planiranje, razvoj, pružanje i poboljšanje javnih usluga i javne politike.

"Asocijacija nezavisnih intelektualaca" iz Dečana, sprovodi projekat "Građanski most", sa ciljem da ohrabri učešće građana u lokalnoj vladi. NVO takođe nadgledaju ponašanje vlade i njenih zvaničnika. Adem Ljušaj, izvršni direktor ove asocijacije i koordinator ovog projekta, kaže da je projekat tesno povezan sa poboljšanjem javnih usluga. "Ovo je mali korak ka poboljšanju usluga za građane," kaže on.

Po njegovom mišljenju, ovim projektom je predviđeno posmatranje i nadgledanje ponašanja opštinske uprave i kvaliteta usluga koje opštinske institucije pružaju građanima. "Nadgledanje klinike u Dečanu trajalo je tri meseca. U centru pažnje bile su oblasti menadžmenta, usluga, budžeta, transparentnosti i poštovanja radnog vremena. Pronašli smo brojne neregularnosti i direktor klinike je to veoma ozbiljno shvatio

i toplo prihvatio ove aktivnosti," kaže gospodin Ljušaj.

Na pitanje kako građani mogu saznati nešto više o njihovim zaključcima i aktivnostima, gospodin Ljušaj nam je rekao da se to čini putem aktivnosti javnog informisanja, kao što je distribucija pamfleta, štampanje biltena i korišćenje lokalnih medija. "Javne debate na lokalnim radio stanicama su najbolji način za informisanje građana, ne samo o aktivnostima u vezi sa ovim projektom, već i o legitimnim pravima i uslugama koje mogu tražiti i dobiti," objašnjava Ljušaj.

Učenje iz iskustava drugih.

OEBS je nedavno organizovao sastanke "Asocijacije nezavisnih intelektualaca" iz Dečana sa gospođicom Bacaljiu, opštinskom službenicom za informisanje iz Mališeva, kao i sa grupom NVO iz te opštine. Na ovim sastancima oni su razmenili iskustva i informacije.

"Ideja posete je da se nauči nešto novo iz iskustva OSI. Ovo je u bliskoj vezi sa našim projektom, kao što ima veze i sa transparentnošću opštinskih institucija. U okviru našeg projekta mi se takođe bavimo radom opštinskog službenika za informisanje, pa će nam ova poseta omogućiti da neka ovdašnja iskustva uključimo u naš izveštaj kao preporuku za budućnost," zaključuje Ljušaj.

Preporuke koje će biti obuhvaćene izveštajem ove Asocijacije o funkcionisanju opštinskih službi i institucija, biće predmetom Skupštini Opštine Dečani i predmet javne rasprave nešto kasnije ove godine.

Stjuart Keford, službenik za demokratizaciju kancelarije OEBS-a u Peći, kaže da su projekti kao ovi usmereni na izgradnju lokalnih potencijala i poboljšanje javnih usluga. On je takođe naglasio da je važno da lokalni akteri preuzmu inicijativu. "Mi nismo ovde da bi bili opštinski službenici, već da njima pomognemo," kaže Keford.

Prema rečima partnera za sprovođenje ovog programa, putem njihovih aktivnosti jača se svest javnosti. Izgleda da se sve više shvata da odgovorni javni službenici i veće učešće građana u radu lokalnih institucija može rezultirati boljim uslugama građanima i boljim životnim uslovima za svakog.

Seoski Saveti u Vitinskoj Opštini, korak do decentralizacije

Odlukom o formiranju seoskih saveta u selima u svojoj opštini, marta 2003. godine, Skupština Opštine Vitina je želela da svojim meštanima obezbedi lakši i brži pristup uslugama.

Mevljude Saljihu, OEBS

Sporom vožnjom stižemo u Drobeš, selo sa približno 1790 stanovnika u predgrađu Vitine. I ako se selo doima uspavanim tako rano u jutro i ulice izgledju prazne, visoki čovjek maše nam ispred male kuće i poziva nas unutra.

Avdula Kadriu, u svojim ranim pedesetim, već neko vreme je predsednik je seoskog saveta sela Drobeš. Iako je svoje dužnosti obavljao još od ranih devetdesetih, 2003. njegova pozicija je i formalno inaugurisana.

“Izbori u selu održani su u avgustu 2003, kada je i izabrano šest članova Seoskog saveta i ja kao predsednik,” kaže Kadriu.

Kako bi se bolje i efikasnije identifikovala potrebe svojih meštana, Skupština Opštine Vitina je odlučila da formira seoske savete u selima svoje opštine. Stanovnici svakog sela su glasali i direktno izabrali članove i predsednike saveta. Pred Seoske savete su postavljeni prioritetni zadaci i ciljevi na čijem se ostvarivanju treba da radi. Po pitanjima koja se ne mogu rešiti, saveti se obraćaju za pomoć opštinskim vlastima.

“Marta 2003. odlučili smo da formiramo savete u svakom selu. Saveti se staraju o potrebama svojih meštana”, kaže Musa Misini, predsednik Skupštine Opštine Vitina, i dodaje: “Izabrali smo model koji se više odnosi na poboljšanje pružanja usluga građanima nego na decentralizaciju. Ovim smo želeli da građanima približimo opštinske institucije”.

Iskustvo stečeno godinama rada, načinilo je Avdulu Kadriua ne samo popularnim i poštovanim među meštanima sela Dobreš, već i veoma efikasnim. Nevezano za postavljanje prioritetnih zadataka i distribuciju humanitarne pomoci najugroženijim porodicama, Savet je značajno doprineo izgradnji škole i dve trafo stanice u selu. Savet je takođe uspeo da od meštana prikupi 1000 Evra, kako bi se pomoglo opštini pri popravci seoskih puteva.

“Dobili smo novu školsku zgradu i trafo stanice, a trenutno sam u pregovorima sa gradonačelnikom oko popravke kanalizacione mreže, koja je neophodna” kaže Kadriu. “Opštinske vlasti su spremne da pomognu, ali mi ćemo morati da finansi-

Musa Misini, predsednik Skupštine opštine Vitina – “U martu 2003. odlučili smo da stvorimo seoska veća u svakom od sela. Ova veća se staraju o potrebama stanovništva.”

ramo 20% ukupnog poduhvata”. Ovo stvara poteškoce jer je selo siromašno, ali verujem da će se projekat ostvariti ove godine”.

Meštani su pokazali neskriveno zadovoljstvo radom ljudi koji su izabrani da budu njihovi predstavnici. “Da, da, on dobro obavlja svoj posao”, kaže Idriz Brahimi, 22 god, iz Drobeša. “Dobar je i korektan sa ljudima kada se distribuira pomoć i pomaže onima

kojima je pomoć zaista potrebna”.

Vitina je jedna od poznatijih opština po međuetničkoj koegzistenciji. Višenacionalni Seoski saveti su još jedan dokaz više tome. Binač je selo sa oko 150 domaćinstava, 40 od njih su srpska domaćinstva, 7 hrvatska a ostala su albanska.

“Naš Savet čine sedam članova, četiri

Opština Vitina pokušava da uključi što veći broj ljudi u proces donošenja odluka. Kada je u pitanju infrastruktura i ekonomski razvoj, ljudi najbolje znaju šta im je potrebno.

Albanca, dva Srba i jedan Hrvat”, kaže Drane Simoni, predsednik Saveta sela Binač. “Zapravo”, dodaje ona, “dva mesta su rezervisana za Srbe koji zvanično nisu još prihvatili dužnosti članova Saveta, ali – de facto – dolaze na sastanke i saraduju”.

Seoski savet u Binaču je formiran prvi put nakon inicijative opštine 2003. godine. Iako do maja 2004. nije funkcionisao u potpunosti i nema iskustva onog iz Drobeša, veoma je aktivan i efikasan.

“Mi imamo redovne mesečne sastanke na kojima se raspravlja o problemima. Sastanci su otvoreni za meštane, koji često iznose svoje probleme i potrebe”, kaže Drane.

“Najviše poteškoca u selu nam zadaje vodovodni sistem. Izgrađen je, ali služi za dekoraciju. Selo i dalje nema vodu. U kontaktima smo sa gradonačelnikom i švajcarskom NVO kako bi popravili situaciju”.

Hrvati su redovni članovi i rade zajedno sa Albancima. Iako zvanično nisu članovi

Saveta, Srbi prisustvuju radu i doprinose onoliko koliko i drugi, kada je zajednički interes tj. interes meštana u pitanju.

Iako većina meštana sela Binač nema nikakav prihod, Drane kaže da su uspeli da prikupе sredstva za asfaltiranje puta kroz selo. “Iako niko nije zaposlen, osim onih koji žive u inostranstvu, uspeli smo da nekako prikupimo 17 000e za asfaltiranje puta. Srbi su učestvovali takođe, istina simbolično, ali jesu, i to je veliki uspeh Saveta”.

Zoran Marinkovic, iz sela Binač, predstavnik Srba, kaže da nije član Saveta i da samo predstavlja Srbe. Razlog tome je, kaže on, formiranje Saveta nakon martovskih događaja, kada su Srbi izgubili poverenje u institucije.

“Mada”, kaže Marinkovic, “želim da naglasim da imamo veoma dobru saradnju sa albanskim predstavnicima. Kao predstavnik Srba, nisam član Saveta, ali to nije prepreka da funkcionišemo. Drana i ja smo aktivno radili na projektu za vodovodni sistem, za

dobrobit svih meštana sela”.

Binač nije jedino selo u opštini Vitina gde funkcionise Savet sastavljen od predstavnika više zajednica. “Isti slučaj imamo u selima Bogorc, Žitija i Grmovo, gde su meštani formirali zajedničke Savete, identifikovali potrebe i predstavili su ih opštinskim institucijama”, kaže predsednik opštine Vitina.

Predstavnici sela su veza između vlasti i građana, što se pokazalo veoma uspešnim. Vlasti dobijaju informacije i liste prioriternih zadataka od ljudi koji realno poznaju situaciju. Ovo pomaže brzom rešavanju problema i doprinosi da se ljudi ne osećaju marginalizovanim i ujedno približe vlastima.

“Mišljenja smo da formiranje Seoskih saveta treba da bude osnova za decentralizaciju. Građani imaju potrebe za uslugama i mi vidimo decentralizaciju u funkciji pružanja što boljih i kvalitetnih usluga građanima.”, završava Misini, predsednik opštine Vitina.

Mišljenja političkih partija o decentralizaciji

Reforma lokalne uprave je važan proces projektovan tako da osnaži kosovske institucije i ispunji nekoliko aspekata "Standarda za Kosovo". Sam proces ipak ne treba politizovati, a naročito ga ne treba koristiti da bi se crtale etničke granice. Reformu lokalne uprave treba koristiti da bi se stvorile jedinice lokalne uprave i bolji uslovi života za sve stanovnike.

Vasilija Stanić i Hasan Sopa, OEBS

Na osnovu razgovora sa nekolicinom predstavnika različitih političkih partija, čini se da oni uglavnom dele mišljenje i smatraju decentralizaciju procesom važnim za budućnost Kosova. Oni takođe primećuju da je to dugotrajan proces koji od lokalnih vlasti zahteva istinsku posvećenost, a od svih učesnika na svim nivoima potpuno angažovanje. To ne znači da nema razlike u mišljenjima, a čitalac će primetiti da se ovaj članak sastoji iz dve celine koje upravo izražavaju ovu razliku.

Decentralizacijom upravljati pažljivo

Predstavnici Građanske inicijative ORA vide decentralizaciju kao proces koji je neophodan i kojim treba pažljivo upravljati. Oni dalje smatraju da, pre započinjanja bilo kakvih aktivnosti, najpre treba usvojiti zakon o decentralizaciji. "Mi smatramo da decentralizacija zahteva konsenzus šireg kosovskog političkog spektruma i da proces treba voditi podržavajući principe ekonomske i političke funkcionalnosti i održivosti", kaže Uli Hodža (Ylli Hoxha) iz ORA.

"U principu niko nije protiv decentralizacije", dodaje Fehmi Mujota, član Predsedništva PDK i Skupštine Kosova. On smatra da se problemu decentralizacije često pristupa iz ugla etničke pripadnosti, a da su ekonomski i demografski aspekti važniji. "Stavljanje etničkog pitanja na prvo mesto čini proces decentralizacije veoma nejasnim i povećava rizik stvaranja enklava, pa čak i etnički zasnovane podele teritorija, što može ozbiljno ugroziti čitav proces", kaže Mujota.

Reforma ne može biti delimična

Kosovu je zasigurno potrebna efikasna administracija, a proces decentralizacije to treba da obezbedi.

Reforma lokalne uprave ne može se sprovesti delimično i mora da vodi ka ukidanju paralelnih struktura, smatraju predstavnici PDK i ORA. "Kosovo mora uraditi više kako bi se unapredili međuetnički odnosi, naročito oni između Srba i Albanaca. Pa ipak, decentralizacija ne treba da vodi ka formiranju "etnički čistih teritorija" i zaustavljanju procesa određivanja konačnog statusa Kosova", kaže Hodža.

Sa druge strane, Mujota veruje da decentralizacija ne može da stupi na stangu pre

nego što se odredi konačan status Kosova. "Upravo zato potrebno je prvo rešiti pitanje konačnog statusa, pa tek onda ući u proces decentralizacije."

ORA smatra da predlogu za decentralizaciju koji je Vlada ponudila nedostaju neki ključni elementi. Predstavnici ovog političkog entiteta predlog pre smatraju improvizacijom zasnovanom na aktuelnim političkim kompromisima, nego što veruju da je izvodljiv:

"Zbog toga je treba zaustaviti, jer ovakva decentralizacija će izazvati nepredvidive posledice i neće pomoći lokalnoj vlasti."

"Trebalo bi organizovati javnu debatu o decentralizaciji i trebalo bi da se postigne sveobuhvatan konsenzus o tome na koji način da se sprovede reforma lokalne vlasti", kaže Mujota. "Neuključivanje lokalnih institucija u proces donošenja odluka izaziva nepoverenje u proces i povećava osećaj neizvesnosti među građanima. Diskutovati u Skupštini nakon što su odluke već donete biće pogrešan i nerazuman korak."

Decentralizacija rešava probleme

Šef Srpske liste za Kosovo i Metohiju (SLKM) Oliver Ivanović smatra da postoji direktna veza između reforme lokalne uprave i problema sa kojima se susreće srpska zajednica – bezbednost, sloboda kretanja, povratak, nezaposlenost, ekonomski napredak i td.

On veruje da će stvaranje novih opština koristiti obema zajednicama, albanskoj i srpskoj, kao i svim drugim zajednicama na Kosovu. "Ovakva lokalna samouprava kakvu sada imamo nije na usluzi stanovništvu, nije dostupna svima, a najbolji primer za to je Priština." Prema Ivanoviću broj stanovnika u Prištini je narastao do blizu 500 hiljada. On misli da takva opština nije dostupna većini svojih stanovnika. "Za Srbe ona nije dostupna zbog nedostatka slobode kretanja, ali ona takođe ne služi ni većini Albanaca iz zabačenih sela ili iz prigradskih naselja. Za Prištinu sa tolikim brojem stanovnika optimalno bi bilo formiranje 9 opština."

On još dodaje: "Formiranje novih opština neophodno je da bi mogao da se obezbedi veći uticaj samih stanovnika na donošenje odluka na lokalnom nivou. Tako je sasvim normalno da Albanci u Juniku žele novu opštinu. To je selo koje ima 4 – 5 hiljada stanovnika i deo je veoma razučene opštine

Stavovi političkih partija često se razilaze.

Dečani. Takođe je potpuno normalno da i Srbi žele da Gračanica bude nova opština. Pri tom, međutim, mi ne tražimo da Gračanica bude etnički čista opština."

Paralelne institucije suviše

Očekuje se da će i takozvane paralelne institucije školstva i zdravstva koje funkcionišu u sredinama gde živi pretežno srpsko stanovništvo postati deo sistema.

"Paralelne institucije postoje jer postoje opravdani razlozi – strah i nebezbedni uslovi života. Takođe, srpskom stanovništvu većina institucija sistema nije dostupna. SLKM insistira da se obezbedi da i osnovno i srednje obrazovanje, kao i primarna pa i sekundarna zaštita decentralizacijom budu pod ingerencijom opštine. Time će verovatno i sadašnje paralelne institucije kao takve nestati, jer će nestati i razlozi za njihovo postojanje, a decentralizacijom će se obezbediti uslovi da se one integrišu i da budu deo sistema", kaže Oliver Ivanović.

Učestvovanje u procesu

Predstavnici SLKM ne učestvuju u Radnoj grupi koja radi na planu decentralizacije što je, smatra Ivanović, greška i rezultat nesporazuma između SLKM i Beograda. Ipak, putem redovnih kontakata sa predstavnicima UNMIK-a u Radnoj grupi, oni uspeavaju da proslede svoje mišljenje i sugestije od kojih su neke i uključene u nacrt plana čime, na indirektnan način, i učestvuju u njegovoj izradi.

Zakonsko NE diskriminaciji

Usvajanje zakona protiv diskriminacije – počinje implementacija

Jedino zajedničkim naporima Privremenih institucija samouprave (PIS), UNMIK, građanskog društva i privatnog sektora može se garantovati efikasno i sveobuhvatno sprovođenje Zakona protiv diskriminacije na Kosovu.

Radoslav Ržehak, OEBS

U jesen 2004, skupština Kosova je usvojila, a specijalni predstavnik generalnog sekretara potpisao, Zakon protiv diskriminacije (ZPD). Ovaj važan deo zakonodavstva pomoći će dalju zaštitu ljudskih prava na Kosovu, uz podršku razvoju modernog društva.

Ovaj zakon, čiji je nacrt urađen uz pomoć Misije OEBS, zabranjuje direktnu i indirektnu diskriminaciju i takođe, između ostalog, definiše sve vidove – zastrašivanja, viktimizacije i segregacije. Njime je obuhvaćena diskriminacija u svim većim sferama društvenog života: zapošljavanju, obrazovanju, socijalnog brizi, smeštaju, ličnoj bezbednosti ili pristupu javnom životu. Važno je i to da se on odnosi na javni i privatni sektor. Kao takav ZPD je prvi takav zakon u regionu, te Kosovu daje prednost u odnosu na susede.

Direktna diskriminacija se dešava kada je, u sličnim uslovima, jedna osoba bila tretirana ili se tretira sa manje naklonosti nego neka druga osoba, samo zato što je drugog pola, roda, starosti, religije, govori drugi jezik, ima invaliditet, drugačijeg je političkog mišljenja itd.

Najveća novina koja se uvodi ovim zakonom je da se dokazi stavljaju na teret strani koja je optužena za diskriminaciju. To znači da osoba ili institucija optužena za diskriminativno ponašanje mora dokazati da se diskriminacija nije dogodila. To više nije samo odgovornost onog koji je žalbu podneo. Ovo postaje posebno važno u slučajevima kada pojedinac podnosi žalbe protiv institucije koja, prirodno, ima jaču poziciju.

U skladu sa ovim zakonom, svaka osoba na Kosovu koja se oseća diskriminisano po bilo kom osnovu može podneti žalbu. Prilikom podnošenja žalbe, žrtva takođe može dobiti podršku različitih organizacija ili pravnih subjekata. Uočljivo je da ovaj zakon ovlašćuje sudove, ne samo da odrede naknadu za štetu žrtvama diskriminacije, već takođe

uvodi novčane kazne za institucije koje krše naredbe za sprečavanje diskriminacije. Ovaj zakon, pored toga, ovlašćuje instituciju Ombudsmana za Kosovo da prima i ispituje žalbe u vezi sa slučajevima diskriminacije.

Zastrašivanje se opisuje kao neželjena akcija (obuhvata ali nije ograničeno na neželjenu seksualnu i/ili psihološku aktivnost) koja ima za cilj ili efekat kršenje dostojanstva osobe i/ili stvaranje neprijatnog, neprijateljskog, degradirajućeg ili uvredljivog okruženja.

Kao i u slučaju bilo kog drugog zakona koji će tek stupiti na snagu, potrebna je potpuna implementacija i promocija od strane vlasti. U ovom slučaju implementacija zakona zavisi od pune saradnje privremenih institucija samouprave, UNMIK-a, građanskog društva i privatnog sektora. Svaki od ovih aktera mora doprineti efikasnoj eliminaciji diskriminacije i zaštiti ljudskih prava. ZPD dozvoljava upotrebu pozitivnih aktivnosti kao kompenzaciju za poteškoće koje osećaju zapostavljene grupe, kao što su osobe sa invaliditetom na jednoj, ili žene i manjine na drugoj strani. Pozitivne aktivnosti obuhvataju aktivnosti od uvođenja minimalne kvote za zapošljavanje žena do organizovanja dodatne nastave za neobrazovane i preferencije za podjednako obrazovanih osoba sa invaliditetom.

Viktimizacija se događa kada neka osoba trpi bilo kakav neprijateljski tretman ili neprijateljske posledice kao rezultat žalbi na diskriminaciju.

Kako bi pružila podršku procesu implementacije Misija OEBS pruža finansijsku i tehničku podršku Savetodavnoj kancelariji za dobru vladavinu, pri Kancelariji premijera. Kao prvi korak ovog procesa, Savetodavna kancelarija je organizovala konsultacije sa svim relevantnim akterima

– predstavnicima centralnih i lokalnih institucija, UN-a, OEBS-a, Institucije Ombudsmana, Privredne komore Kosova, Advokatske komore Kosova, kao i NVO koje predstavljaju različite društvene grupe – u cilju stvaranja Radne grupe za implementaciju ZPD.

Ova grupa će razviti sveobuhvatni plan za implementaciju ZPD i vršiti koordinaciju napora svih aktera koji učestvuju u ovom procesu. Ona će takođe definisati procedure podnošenja žalbi i slučajeve diskriminacije.

Segregacija se dešava kada je neka osoba ili institucija neopravdano odvojena od ostalih.

Pored toga PIS su sada odgovorne za sprovođenje kampanje za jačanje sveti o ZPD. Prema ovom Zakonu, Vlada mora obavestiti javnost o pojedinostima ovog Zakona, što je *conditio sine qua non* za efikasnu upotrebu ovog Zakona od strane svakog stanovnika Kosova. Kako bi se ispunila ova zakonska obaveza Savetodavna kancelarija namerala da odštampa primerke ovog zakona na albanskom, srpskom i turskom jeziku i distribuirati ih širom Kosova. Pored toga Savetodavna kancelarija će odštampati i distribuirati postere i pamflete koji objašnjavaju osnovne odredbe ovog Zakona, na većini jezika koji se koriste na Kosovu.

U okviru koncepta za jačanje svesti javnosti, nedavno je organizovana posebna obuka sudija i tužilaca. Ovu obuku, koja je bila usredsređena na praktičnu primenu ovog zakona, održao je Pravosudni institut Kosova.

Široki interes koji je do sada izražen u vezi sa ZPD i njegovim sprovođenjem je ohrabrujući znak da će zakon, bez većih odlaganja, u potpunosti stupiti na snagu.

Kompletan tekst ZPD na svim zvaničnim jezicima, možete naći na internet adresi Skupštine Kosova: www.assemblyofkosovo.org, a uskoro i štampane primerke u svim opštinama.

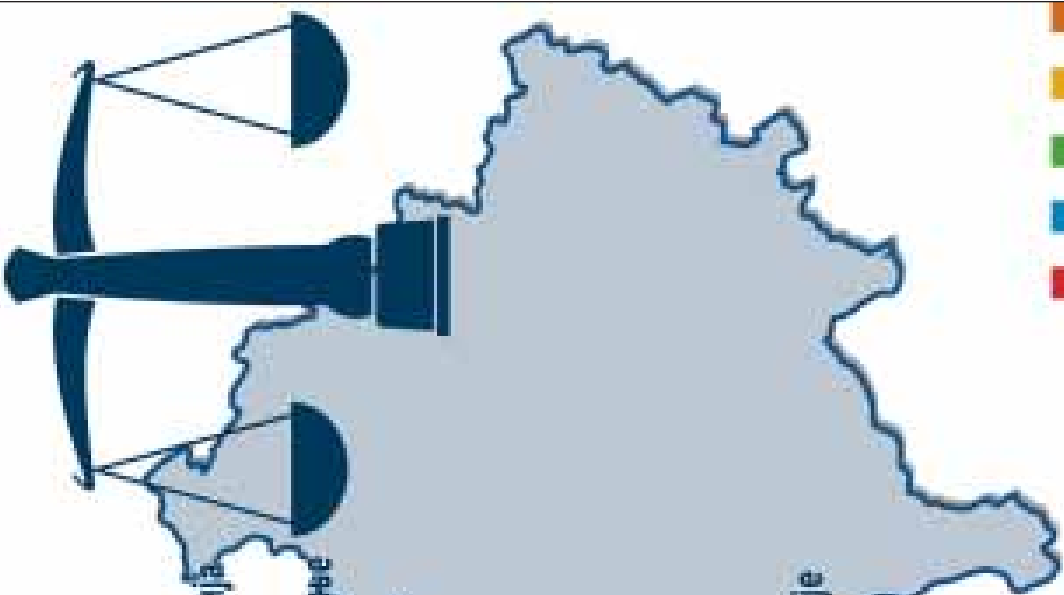
**DISKRIMINIMI NDALOHET ME
LIGJ NGA SHTATORI**

**ДИСКРИМИНАЦИЈА ЈЕ
ЗАКОНОМ ЗАБРАЊЕНА ОД
СЕПТЕМБРА**

EYLÜL 2004'ten İTİBAREN

**DISKRIMINACIJA JE SOZ ZAKON
ZABRANJENA OD SEPTEMBAR**

**DISKRIMINACIJA TANO O
ZAKONI KOVACINAVDO ANO
SEPTEBRO**

2004

Diskriminimi direkt
 Diskriminimi indirekt
 Segregacioni
 Frikësimi
 Директна дискриминација
 Индиректна дискриминација
 Сегрегација
 Заstrašivanje, Napastvovanje
 Direkt ayrımcılık
 Dolaylı ayrımcılık
 Farkı gözetmek
 Taciz etmek / Korkutmak
 Direktna diskriminacija
 Indirektna diskriminacija
 Segregacija
 Napastvovanje, Zaplašivanje
 Uziangluni diskriminacija
 Angluni diskriminacija
 Segregaci
 Lošnipe, Daraceriba